

mínima. Les diferències són de tractament, més que temàtiques o argumentals. La pèrdua de la capacitat suggestiva és conseqüència d'un llenguatge menys afectat, sobretot pel que fa a les admiracions. Queda més allunyada del model, però fa de més bon llegir. El títol de la traducció castellana fa pensar que Llops, llibre que Carner havia de publicar a la Biblioteca Popular de "L'Avenç" -així s'anuncia al final de Llibre dels poetas- podria ser una nova versió de Trista. No arriba a veure la llum.

346- En remarca la seva proximitat als esquemes populars i, per tant, la possibilitat de revalorar-los des d'una perspectiva culta. Concretament a propòsit de Lo poemet del pa (A l'aguayt..., art. cit., núm.29, maig 1902, p.76).

347- No perdona que personatges llegendaris de la història de Catalunya siguin manipulats des de pressupòsits ideològics diferents als seus. D'aquí el rebuig de Víctor Balaguer i de "Pitarra" (A l'aguayt..., art. cit., núm.31, agost 1902, p.135). Pompeu Gener és un dels blancs de les crítiques, tant a "Montserrat" com a "Catalunya" o a "Vida", la revista gironina correligionària. L'explicació de tanta compenetració prové de la polèmica que Gener havia mantingut amb Torras i Bages a propòsit de Vie de Jesus de Renan (vid. TORRAS, Ernest Renan i en Pompeu Gener, dins Obres completes, op. cit., volum XIV, ps.87-102). Joan Bonet l'analitza a Introducció a les obres completes del Dr. Torras i Bages, dins L'església catalana de la Il.lustració a la Renaixença, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984, ps.694-696.

348- A l'aguayt..., art. cit., núm.25 (gener 1902), p.13.

Marina Gustà, en analitzar les cròniques, també hi adverteix el fonament del Carner futur (GUSTA, Josep Carner, dins MOLAS, dir., Història..., op. cit., volum IX, p.158).

349- Sección bibliográfica. "Branques mortes" per Eveli Dòria y Bonaplata, "La Hormiga de Oro", XIX, núm.4 (25-I-1902), p.51. Comentari no signat, però atribuïble a Carner (vid. supra., capítol 1, nota 72).

350- A l'aguayt..., art. cit., núm.22 (octubre 1901), p.166.

351- Ibid. és més o menys la mateixa imatge que dona Vallès en el seu article El poeta, a "Universitat Catalana" o Masó i Bofill en els respectius poemes del número d'homenatge de "Montserrat". Bofill fins i tot forma part de la junta encarregada d'aixecar un monument a Verdaguer al Montseny (vid. "Catalunya Artística", núm.134, 1ª etapa, 8-I-1903, p.36), cosa de què es val Carner per acusar-lo en broma d'embutxacar-se els diners.

352- Sobre la interpretació que cal donar a aquesta conferència vid. també supra. ps.130-131.

353- El 1901 Bofill també hi participa, però amb menys èxit. És distingit en quatre certàmens:

* 13-III-1901. Jocs Florals de Lleida. Segon accèssit a la Flor Natural amb De dol i premi de Joan Maluquer amb Recorts.

* 27-V-1901. Certamen de la Joventut Catòlica de Manresa. Poemes premiats: L'abet, Cain i Vora.l mar.

* 9-IX-1901. Certamen literari d'Olot. Accèssit al premi del senyor Domenge amb Flors d'hivern.

* 1-XII-1901. Certamen literari de Sant An-

dreu del Palomar. Englantina amb La cançó del treball.

- 354- Vid. A l'aguayt..., art. cit., núm.21 (setembre 1901), p.148. Hi parla d'uns quants dels concursos celebrats durant aquell estiu "ab més o menys èxit, però demostrant tots l'exhuberància de sàvia literària que corre pel jove arbre de nostre renascut Art". En canvi, es queixa d'alguns altres, que considera grossers i ridículs.
- 355- Ibid., núm.18 (juny 1901), p.101.
- 356- Joseph CARNER, El bou, "La Veu de Catalunya" (24-XII-1902).
- 357- Els dos fragments són de Cita d'amor, el poema que obre el recull. Una cosa semblant succeeix a Tu i jo, composició destacada per Loreto Busquets d'entre les altres de la sèrie perquè, tot i la darrera estrofa, representa "un cert abandó del tòpic, de la pobresa conceptual i de la inseguretats en la versificació, alhora que un intent de despersonalitzar el subjecte en un seguit d'imatges de relativa originalitat" (BUSQUETS, pròleg a Escrits..., op. cit., volum I, p.37). No és tan il·lustradora, però, de la influència verlainiana.
- 358- Segons explica en carta a Rossend Serra i Pagès de 23 de setembre de 1902 (vid. MEDINA, ROVIRA, eds., Cartes de Josep Carner..., ed. cit., p.53).
- 359- A propòsit dels accésits als Jocs Florals de Barcelona de 1902 (E. MOLINÉ Y BRASÉS, Jochs Florals de Barcelona, "La Renaixensa", 22-XII-1902). En parla com a:

"nou poeta que puja abrinat y ab caràcter propi, que sab veure l'aspecte íntim de la poesia sense lliurar-se en desmayes modernistas, sinó aixecant lo pensament y.l cant cada vegada ab més mascle robustesa. Té quelcom de

inspiració sintètica y intensa dels grans mestres de la poesia moderna y té.l do del llenguatge poètic sense imitacions visibles ni amanerament."

Intueix alguns detalls de la nova proposta, però amb poca coherència i interpretant de forma interessadament antimodernista.

360- Amb els mateixos poemes que Moliné i Brasés com a punt de referència, Zanné parla d'"un dels pocs poetas novells que poden prendre's en sèrio, sobre tot quan no.l domina l'afany de singularisar-se" (Geroni ZANNÉ, Els jochs florals d'enguany, "Joven-tut", núm.148, 11-XII-1902, ps.802-803).

361- Plàcid VIDAL, L'assaig de la vida, op. cit., p.145:

"Els novells poetas catalans més celebrats, llavors [1902], eren Josep Carner, Xavier Viura, Rafael Nogueras i Oller i Joan Oliva i Bridgman."

és clar que el seu llistat i les consideracions con-següents no són prou imparcials:

"Els meus companys Joan Puig i Ferrer i Alfons Maseras també eren elogiats, i tampoc no mancava qui parlava de mi amb entusiasme."

Això no obstant, la inclusió de Carner, pertanyent a un grup rival, és de per si prou rellevant.

362- "El Llibre dels poetas el vaig publicar a excita-cions del pare de l'advocat Duran-Reynals: ell l'il-lustrà amb vinyetes modernistes" (GARCÉS, Conver-sa..., art. cit., p.143). és el mateix tipus d'il-lustracions de to decorativista que paral.lelament apareixen a la revista "Catalunya".

363- En la lectura que se'n fa a l'Acadèmia Catalanista de la Congregació Mariana el 14 de gener de 1903, just un any abans de l'aparició, el títol encara no se cita, potser perquè no està decidit. Sí que s'esmenta el tres d'abril en una altra lectura al

Centre Excursionista de Catalunya (vid. "La Veu de Catalunya", 5-IV-1903) i "Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya", XII (1903), ps.141-142). L'acte és organitzat per Rossend Serra i Pagès, tal i com es constata en la carta que Carner li tramet l'onze de febrer. Durant 1903 i 1904 Carner participa en les respectives vetllades poètiques organitzades pel Centre Excursionista amb motiu de la diada de Sant Jordi. Sempre amb Serra i Pagès d'intermediari, tal i com es dedueix de la correspondència entre ells dos. El 9 de desembre de 1904 també intervé en la vetllada literàrio-musical organitzada a l'església del Pi amb motiu del cinquantenari de la proclamació del dogma de la concepció immaculada de Maria (vid. "La Veu de Catalunya", 10-XII-1904).

364- Els arguments no han transcendit suficientment. Emili Vallès fa saber que alguna gent l'ha considerat inintel·ligible (Emilio VALLÈS, Sección bibliográfica. "Llibre dels poetas", "La Hormiga de Oro", XXI, núm.35, 27-VIII-1904). En opinió del redactor anònim d'"Il·lustració Catalana", l'obra no explica prou el títol que se li ha donat (Joseph Carner, "Llibre dels poetas", "Il·lustració Catalana", II, núm.37, 14-II-1904, p.111). I Magí Valls comença el seu comentari de 23 de març de 1904 a l'Acadèmia Catalanista amb una crítica del títol. El nombre de ressenyes és indicatiu del ressò obtingut. A les tres esmentades s'afegeixen les de Jeroni Zanné a "Joventut" (Geroni ZANNÉ, Notes bibliogràfiques, "Joventut", V, 1904, ps.83-84), Ernest Moliné i Brasés a "La Renaixensa" (E. MOLINÉ Y BRASÉS, Llibre nous: "Llibre dels poetas", per Joseph Carner, "La Renaixensa", 17-II-1904), Josep Morató a "La Veu de

Catalunya" (J.M., Gazeta bibliogràfica, "Llibre dels poetas", 10-III-1904) i Francesc Pujols a "La Tribuna" (F. PUJOLS, "El libro de los poetas". Escrito por don José Carner, "La Tribuna", 20-III-1904, p.2). Aquesta última es converteix en una reflexió filosòfica sobre "Carner, el gran Carner. El hombre sin tentaciones y por eso el intransigente con las fealdades", cosa que provoca la hilaritat dels redactors de "Joventut" (vid. "Rafel VALLÈS Y RODERICH", Un altre Umberto, "Joventut", núm.215, 24-III-1904, ps.198-199). Com a mínim hi ha una altra ressenya a "Nuestro Tiempo" de Madrid (vid. infra., capítol 3, nota 463).

365- En la lectura de gener de 1903 a la Congregació aquesta tercera part s'anomena Glosas, qualificatiu que en l'edició final queda restringit a una secció de l'apartat. Potser perquè en aquest moment és l'única que l'integra o perquè l'autor encara no s'ha decidit per Tasca, nom ben representatiu de la selecció estètica final. Els comentaris dels acadèmics durant la lectura fan pensar més aviat en aquesta segona possibilitat. Segons la ressenya de l'acte del mes d'abril al Centre Excursionista la tercera part es titula Labor i inclou faules, madrigals, epigrames, gloses i un himne. Tot ben a prop del contingut definitiu (vid. "La Veu de Catalunya", 5-IV-1903). És segur, a més, que una quantitat respectable de poemes de Tasca havia estat presentada als Jocs Florals de Barcelona de 1902 i, per tant, ja pot formar part del manuscrit que Carner lliura a la impremta. Manuscrit que, tot i els nombrosos retocs i algun afegit, és, en essència, el mateix que després acaba publicant-se.

366- La invocació a l'originalitat és una constant de pràcticament totes les ressenyes. Només Zanné -el més lúcid de tots- adverteix que alguns dels defectes provenen d'un desig excessiu de voler ostentar aquesta originalitat a tota costa. També ell reconeix, però, que queda molt per sobre d'allò amb què els versaires han acostumat el públic i el col·loca entre els principals poetes catalans joves. No cal dir que qui té major interès a situar Carner com a capdavanter de la jove poesia catalana és Emili Vallès en la seva ressenya de "La Hormiga de Oro". Així mateix, Moliné i Brasés en parla com a promesa per al futur (art. cit.) i el redactor d'"Il·lustració Catalana" assenyala que "*de nostres poetes més joves, en Joseph Carner és un dels que ha demostrat moltes aptituds y més decidida vocació per la poesia*" (art. cit.).

367- En opinió de Josep Mª Capdevila "*encara calia fer-li crèdit*" (Josep M. CAPDEVILA, Aquells dies dels sonets, dins L'obra..., op. cit., p.26). Segons Albert Manent, "*és una obra diversa, contradictòria, insegura i treballada alhora. Però ben mirat ja hi trobaríeu gairebé totes les facetes del Carner madur*" (MANENT, Josep Carner..., op. cit., ps.45-46). Joaquim Molas és qui, en aplicar-hi el qualificatiu de "*Modernisme racional*", suggereix millor la interpretació de la selecció d'entre la tradició més immediata (MOLAS, La poesia de Josep Carner, art. cit., p.27). La lectura de Molas es complementa amb la de Marina Gustà, breu però substancial (GUSTA, Josep Carner, dins MOLAS, dir., Història..., op. cit., volum IX, p.160). Loreto Busquets també encerta a valorar-lo com a compendi de la seva poesia fins a

aquell moment (BUSQUETS, pròleg a Escrits inèdits..., volum I, op. cit., p.13).

368- "És una obra que avui em desplaça -afirma el 1927-, no cal dir-ho. Potser només en salvaria l'elegia del final (...). Era escrit en un estil un xic familiar" (GARCÉS, Conversa..., art. cit., p.143).

369- O, si es vol, de maragallianisme. En opinió de Joaquim Molas, Carner "esbossa en Els primers versos una teoria poètica radicalment modernista" (MOLAS, La poesia..., art. cit., p.27). Modernista, és clar, des de l'òptica espontaneïsta. Més aviat cal entendre-ho com a coincidència de fonts comunes.

370- És, precisament, tot i el canvi de títol, el text que selecciona per a la seva participació en una revista com "Auba", de tendència més aviat simbolista.

371- El mateix de La santa visió del poeta, amb afegit del component pre-rafaelita.

372- Josep Morató (Gazeta bibliogràfica..., art. cit.), a propòsit d'aquest poema, opina que:

"Resulta llastimós que, després de produir una pila d'estrofes tan sentidas com las que precedeixen a semblants reflexions, vinguin aquestas [les últimes] a fer la feina destructora d'espatllar el conjunt, separant-se de la tònica seguida fins aleshoras y perjudicant en gran manera la armonia del poemeta."

Segons ell, "En Joseph Carner és un poeta que sembla que fassi ls possibles per a no semblar-ho". Encisa el lector ràpidament, però una vegada ho ha aconseguit -i ara es refereix al conjunt del llibre-, "queda ja satisfet y destrueix l'efecte produït per medi d'una sortida de tot" (ibid.):

"És com un esculptor hàbil que, després de modelar una hermosa testa, digués als que la contemplant: «Veyeu si'n sé?». Y, tot seguit, sense donà'ls-hi temps d'entretener-se en la contemplació de la obra artística,

n'estrafés un detall, o dos, o tres, donant-li en certs indrets aspecte ridícol y deixant-li en altres el caràcter seriós que de primer entuvi tenia.

Ben segur que ls que presenciessin la transformació quedarian extranyats, no sabent si l'artista ls ha volgut fer riure ab la seva genialitat o si ls ha volgut espatarrar ab la seva trassa."

Moliné i Brasés, poc addicte a segons quines originalitats, tampoc no veu amb bons ulls aquest ús permanent de la ironia (MOLINÉ, Llibres nous..., art. cit.):

"La llensa a mans plenas fins ab detriment de sas aptituts poètiques. Un punt de vista humorístich fa desviar tot sovint la corrent de sa inspiració."

373- Moliné i Brasés esmenta la semblança amb Heredia i Joaquim Molas i Albert Manent remarquen la proximitat a aquesta poètica modernista. Emili Vallès, en canvi, marca distàncies entre l'autor i alguns dels elements externs del moviment. Aquells que, especialment a partir 1903, Carner i els seus critiquen obertament. En aquest sentit, el comentari és un bon document per interpretar l'opinió que el Modernisme els mereix, no en el moment d'escriure els poemes, sinó en el de publicar-los (vid. infra. p.481).

374- Els altres dos exemples són Seculars, dels Jocs Florals de "L'Enderroch" de Girona el 1902, i Somnis d'amor, flor natural a Sarrià el 1901. Hi aprofita molts dels textos amb els quals havia provat fortuna el 1901 a Barcelona. En la selecció per al llibre destria les composicions de menys qualitat i les que resten massa pròximes al sentimentalisme romàntic.

375- ZANNÉ, Notes bibliogràfiques, art. cit. Per a ell, és la secció més harmònica i on sobresurt millor un Carner culte que sap embellir els temes dels quals

parteix.

- 376- Sobre la relació de Carner amb els corrents poètics modernistes vid., amb més extensió, infra., ps.493 i ss.
- 377- Contràriament al que succeix amb moltes altres de les composicions, no hi ha versions del poema publicades amb anterioritat a l'aparició del volum. Joaquim Molas adverteix també alguna diferència entre el primer poema i la resta, per la qual cosa es veu obligat a prescindir-ne a l'hora de cercar els punts d'aproximació al Modernisme (MOLAS, La poesia..., art. cit., p.27). A Vellas ombres també hi ha un Pròlec, però sense cap mena de semblança a Un ombra.
- 378- És un sonet aïllat, però com a mínim apunta millor que no pas altres d'anteriors purament convencionals a "La Hormiga de Oro" el futur de Carner com a sonetista. Lorenzaccio ha de ser considerat, doncs, malgrat no conèixer-ne la data exacta de composició, com a un dels primers sonets típicament carnerians. Possiblement anterior a Pluja d'hivern, de 1902.
- 379- Això no obstant, també a la tercera part hi ha una altra composició titulada Princesa dormenta que sí que manté els elements propis de Somnis i que, per tant, desencaixa una mica del conjunt.
- 380- Zanné, això no obstant, no veu amb bons ulls la simplicitat i el to humorístic amb què s'enllesteix en el poema tota una teorització: "*aquestes ironias verlainianas són perilloses d'usar*", afirma (ZANNÉ, Notes bibliogràfiques, art. cit., p.84).
- 381- Famós, és clar, per la versió de 1957 a Absència amb el títol de Bèlgica, escrita en unes altres circumstàncies diferents i susceptible d'altres lectures.
- 382- VALLÈS, Sección bibliográfica..., art. cit.

383- A "Il·lustració Catalana" s'adverteix de l'"arriscada facilitat en embestir tota mena de matèries" i de com "sempre és relliscós volguer treure poesia de coses vulgars y poch estètiques". És clar que la reticència es vol camuflar darrera de la idea que el veritable perill és la possible profusió de seguidors que una poètica així podria arrossegar: "Y sobretot seria una calamitat que, obert aqueix camí, per lo fàcil que sembla, .ns caygués al damunt una ratxa d'imitadors que .ns volgués poetisar fins les escombraries" (art. cit., p.111). Magí Valls, en la sessió de l'Acadèmia Catalanista de 23 de març de 1904, "senyalà -segons l'acta del secretari de torn- com a defecte capital qu'enlletgeix la major part de les poesies d'en Carner l'afany de parlar sempre de la part ridícula de les coses, o, millor dit, a ridiculisar-ho tot, lo que fa que l'esperit decaigui y que la poesia no produeixi l'efecte que d'altre modo produiria".

384- MOLINÉ, Llibres nous..., art. cit.

385- Diferència reconeguda pel mateix autor (vid. supra., nota 368).

386- Tres dels quatre poemes, amb les correccions pertinents, són repescats el 1957 a Poesia. Senyal que l'autor també els valora convenientment.

387- Ho demostra la publicació a "Catalunya" d'una primera redacció amb el mateix títol, en un estadi de composició força més primitiu i amb l'afegit de dos poemes més després deixats de banda (Joseph CARNER, Quinta d'arrabal, "Catalunya", núm.4, 28-II-1903, ps.165-167). No hi ha pas la seguretat que durant l'any i mig que es retarda la publicació del volum no hi hagi altres afegits semblants. Això no obs-

tant, la resta de poemes del llibre que apareixen durant 1903 en revistes diverses o són presentats als Jocs Florals de Barcelona semblen aprofitats d'entre els que aguerden a la impremta (vid. BUSQUETS, Variants, dins Escrits inèdits..., volum I, ps.300-303).

388- En algun cas la civilitat es recobreix d'un component moral que desvia l'atenció del lector. Són instants excepcionals com el d'El yacht, entre las onas, fa sa via... en què el iot fastuós en què "lady y lord badallan" (v.11) contrasta amb la "barcassa miserable y vella" (v.5) on s'abracen "una captayre y un baldat" (v.7).

389- En aquest sentit, Albert Manent qualifica la secció de "declaració classicitzant, pre-noucentista, de l'«obra ben feta»" (MANENT, Josep Carner..., op. cit., p.47).

390- També són publicades el 1904 a "En Patufet" amb el pseudònim de "Pepet C." i sempre sota el títol general de Glosas. Quasi totes paral·lelament al llançament del llibre i gairebé com a propaganda:

- * Sol, solet..., núm.4 (24-I-1904), ps.3-4.
- * Arri, arri, cavallet..., núm.5 (31-I-1904), ps.3-4.
- * Salta miralta..., núm.6 (7-II-1904), ps.3-4.
- * Plou y fa sol..., núm.7 (14-II-1904), p.8.
- * Si Sant Joseph ho vol..., núm.8 (21-II-1904), p.5.
- * Ral ralet, para, para dineret..., núm.12 (20-III-1904), ps.3-4.
- * Sabem geografia..., núm.13 (27-III-1904), ps.9-10.

* Bim, bom, les campanes de Salom..., núm.16
(17-IV-1904), p.4.

* Escarbat, bum, bum..., núm.21 (22-V-1904),
p.3.

Malgrat el pseudònim, el setmanari no amaga pas la personalitat del col.laborador. Ja en el mes de febrer es fan elogis explícits als seus poemes i es recomana la lectura completa del llibre (Macarrufas, "En Patufet", núm.6, 7-II-1904, ps.7-8):

"Macatxo! el senyor Joseph Carner qu'en sab de fer versos; què vos ne sembla d'aquestas poesias que ha publicat tituladas Glosas, he! que són molt remacas; donchs heu de saber que las hi tretas d'un llibre que aquestos dias ha publicat lo senyor Carner anomenat Llibre dels poetas que, cregueu, val ben bé la pena de comprar-lo perquè és molt bonich y està d'allò més ben escrit."

La localització d'aquests textos complementa la informació d'Albert Manent en el seu treball sobre Carner i els pseudònims. Segons ell, fiant-se del diccionari de Rodergas, "Pepet C." comença la participació a "En Patufet" el 1910 i no el 1904 (MANENT, Els pseudònims..., art. cit., p.38). D'altra banda justifica que en la polèmica amb "Joventut" se'l qualifiqui com a "Patufet" o "Patufet versayre". Si el setmanari infantil selecciona aquests poemes i no d'altres és per la seva mateixa temàtica i per l'interès que demostren tenir per les glosses com a gènere. Se'n publiquen moltes altres, especialment de Pere Salom i Morera i Manuel Marinello. Cal tenir en compte l'amistat existent entre Carner i Antoni Muntanyola, el creador del famós ninot de la capçalera i un dels impulsors de la revista des del Foment Autonomista Català. Potser per això hi ha altres referències elogioses amb motiu de la publi-

cació de Deu rondalles de Jesús infant i de l'estre-
na d'algunes peces seves a Espectacles-Audicions
Graner. Des de la redacció se'n parla com a "*amich y
colaborador*" quan s'informa sobre el seu premi en
els Jocs Florals de Barcelona de 1904 (Entremeliadu-
ras, "En Patufet", núm.18, 1-V-1904, p.2). A recor-
dar també que "La Renaixensa" publica el setembre de
1902 un parell de les mateixes Glossas amb motiu
d'haver obtingut amb elles un dels premis dels Jocs
Florals de Manlleu.

- 391- L'única que s'aparta d'aquest esquema és la vuitena,
precisament l'única també que ens retorna a la vul-
garitat dels poemes infantils d'ambientació escolar.
Aquest model carnerià de glossa infantil és seguit
al peu de la lletra -gairebé fins al plagi- per
Rafael Masó a Glosses ("Catalunya", núm.33-34, setem-
bre-octubre 1904, ps.62-65), poemes amb els quals
s'emporta la flor natural de Moia d'aquest any.
- 392- També a Al jardí florit de las tres germanas..., un
altre dels Idilis de Llibre dels poetas. S'hi cons-
tata millor encara l'origen modernista.

NOTES CAPÍTOL 3

- 1- Vid. Jaume AULET, La revista "Catalunya" (1903-05) i la formació del Noucentisme, "Els Marges", núm.30 (gener 1984), ps.29-53, síntesi de la memòria de llicenciatura presentada amb el mateix títol a la Universitat Autònoma de Barcelona el 26 de maig de 1983.
- 2- Miquel Gayà afirma que *"potser mai una tan pura lucidesa no informà una agrupació juvenil com aquella"* i que *"ha passat a la història com un dels exponents literaris més dignes d'admiració"* (Miquel GAYA, Mallorca i Josep Carner, "Serra d'Or", IV, núm.4, abril 1962, p.32. Emili Vallès, amb motiu del trentè aniversari, en parla -amb el record nostàlgic de quan n'era redactor- com a *"fibló que durant dos anys i mig provà de sensibilitzar el nostre ambient"* (Emili VALLÈS, Records de "Catalunya", "La Revista", XIX, 1933, primer semestre, p.101). I, en les seves memòries, Plàcid Vidal s'hi refereix amb elogi, tot i que els modernis-

tes reusencs en quedin voluntàriament distanciats (VIDAL, L'assaig de la vida, op. cit., p.172):

"No heu de suposar que la publicació «Catalunya» fos una revista qualsevol. Era una de les millors i més ben presentades de l'època i solien col.laborar-hi alguns dels autors catalans de més prestigi."

També Mª Antònia Salvà reconeix en les seves memòries el bon nom de la publicació (Maria-Antònia SALVA, Entre el record i l'enyorança, Palma de Mallorca, Ed. Moll, 1981, 2^a ed., ps.107-108).

- 3- "La Veu de Catalunya" en fa una presentació objectiva (8-I-1903) i, en sortir el tercer número, el considera *"tan notable com els publicats anteriorment"* (16-II-1903), tot i que per error o desconeixement parla de periodicitat mensual. Més endavant fa referència a *"la novella y ja acreditada revista «Catalunya»"* ("La Veu de Catalunya", 26-VII-1903). *"que tan ben acullida ha sigut pels que s'interèssen en las cosas de la nostra literatura y el nostre art"* ("La Veu de Catalunya", 12-VII-1903). "La Renaixensa" la dona a conèixer mitjançant notes objectives semblants a les de "La Veu de Catalunya" (vid. "La Renaixensa", 6-I-1903 i "La Renaixensa", 17-I-1903) i en publicar-ne alguns dels índexs la qualifica de *"notable revista"* i d'*"aixerida revista literària"* ("La Renaixensa", 3-X-1903). A "La Devantera", després de diverses ressenyes, estimen que és una *"important revista que ha sapigut posar-se al nivell de las millors en son genre"* i que *"mereix la atenció de tots els vers aymants de las lletras pàtrias"* ("La Devantera", núm.34, 30-VI-1904, p.4). A "Montserrat" parlen de *"la importantíssima revista literària «Catalunya»"* a propòsit d'una proposta d'homenatge a Maragall ("Montserrat", núm.38, agost 1903,

p.246).

- 4- Ernest MOLINÉ Y BRASÉS, Revista literària, "La Renaixença" (10-IV-1904), p.14.
- 5- Joan MARAGALL, Obres completes. 1- Obra catalana, Barcelona, Ed.Selecta, 1960, p.1034. La carta és datada el 3 de març de 1904.
- 6- Manuel de MONTOLIU, Revistes, "El Poble Català", núm. 196 (27-VIII-1906), p.3.
- 7- Vid. J.M. LÓPEZ PICÓ, De poesia catalana, "Cataluña", núm.170-171 (7,14-I-1911), ps.17-18. O Información. "Revista Catalana", "La Cataluña", núm.104 (2-X-1909), p.610. Aquest segon article no va signat, però és d'atribució segura. Només cal comparar amb el que publica sobre el mateix tema a "La Veu de Catalunya" amb pocs dies de diferència (J. LÓPEZ-PICÓ, De les revistes (A propòsit de la propera aparició d'una revista), "La Veu de Catalunya", 29-IX-1909).
- 8- J.F. Ràfols, per exemple, la té en compte "ni que arribi en certs moments a tafaneries d'un mal gust intolerable" (J.F. RAFOLS, Modernisme i modernistes, Barcelona, Ed. Destino, 1982, 2ª ed., p.272).
- 9- Lluís VIA, Revista de revistes, "Joventut", núm.156 (5-II-1903), p.102. El comentari és prou turbulent com per posar en evidència l'enemistat existent entre ambdues publicacions. Paradoxalment, però, en el número següent s'insereix una presentació positiva amb motiu d'haver-ne rebut algun exemplar per a l'intercanvi (Novas, "Joventut", núm.157, 12-II-1903, p.120):

"Ha visitat nostra redacció aquella novella revista catalana quins primers números estan elegantment presentats, essent notable la llista de col·laboradors, com també alguns dels treballs publicats."
- 10- Emili Vallès se'n queixa el 1933. Vid. VALLÈS, Re-

cords..., art. cit., p.99.

- 11- és així com ho entén Albert Manent quan diu que "serveix d'enllaç entre dos móns, dos segles, dues escoles literàries" (MANENT, Josep Carner..., op. cit., p.41); o Joan FUSTER, en afirmar que "va reunir alguns modernistes més o menys descolorits amb els peoners encara titubejants del Noucentisme: el cap de pont hi quedava establert" (Joan FUSTER, Literatura catalana contemporània, Barcelona, Ed. Curial, 1971, p.41). Ja és significatiu que l'apartat que hi dedica (Ibid., ps.38-41) es tituli La revista "Catalunya", confluència de dos corrents. Enric Bou empra el qualificatiu de "revista cocktail, en què participaren membres de diverses generacions i credos estètics" (BOU, La poesia de "Guerau de Liost", op. cit., p.21).
- 12- "La mort de la revista «Catalunya» el 1905 sembla significar la desaparició del modernisme. Carner i Guerau de Liost, durant els anys de «Catalunya», pogueren ser anomenats modernistes cadascun a la seva manera" (RAFOLS, op. cit., ps.283-284). Enric Jardí creu que "encara no té o, millor, no pot tenir una orientació noucentista" perquè és massa precoç (Enric JARDÍ, El Noucentisme, Barcelona, Ed. Proa, 1980, p.19).
- 13- Per a Marfany, "A «Catalunya» Carner i els seus amics comencen a establir ja les que seran les línies fonamentals del noucentisme (...) Vestiran el catalanisme tradicionalista i confessional d'un ropatge refinadament modern, aprofitant de les modes literàries del moment tots els elements formals que siguin compatibles amb l'ortodòxia catòlica i el conservadorisme més aquilolat" (Joan-Lluís MARFANY, El moder-

nisme: el modernisme desvirtuat, dins Joaquim MOLAS (dir.), Història de la literatura catalana. Part moderna. Volum VIII, Barcelona, Ed. Ariel, 1986, p.136). Igualment a Joan-Lluís MARFANY, Aspectes del Modernisme, Barcelona, Ed. Curial, 1975, p.254. Cardona també considera que la revista "donarà el cop de mort al Modernisme" (Osvald CARDONA, El temps de Josep Carner, op. cit., p.38). Entre els dos pols del ventall d'opinions s'hi poden anar col·locant diferents matisos. Joaquim Molas, per exemple, parla d'eclecticisme i de revista portada per una joventut que tot seguit bastirà el Noucentisme (Joaquim MOLAS, La poesia de Josep Carner, "Serra d'Or", VII, núm.2, febrer 1965, ps.26-33). En la mateixa línia Jordi Casassas afirma que "la revista «Catalunya», presidint el període anterior a 1906, pot representar la gran potencialitat noucentista, una mostra de les seves possibilitats dirigents, de la voluntat de desfer l'encastament intel·lectual tot estructurant la resposta professional i complexa al que podien denominar «el nostre gran desvetllament»" (CASASSAS, Jaume Bofill..., op. cit., p.71).

- 14- Per a Jordi Castellanos "es programen les bases ideològiques i es potencia l'equip que, lentament, anirà polaritzant-se a l'entorn del diari de Prat de la Riba" (CASTELLANOS, Josep Pijoan..., art. cit., p.48). Per aquest motiu "«Catalunya» no és una revista de transició del Modernisme al Noucentisme. És, ja ben definida, la proposta d'un Modernisme «diferent». El que, a partir de 1906, en acabar-se de perfilar amb la teorització orsiana i amb el beneplàcit del poder polític, s'autoanomenarà Noucentisme" (ibid., p.49).

- 15- "Las revistas són avuy l'arma de combat!", diu Pijoan el 1905 en reclamar una bona hemeroteca per a la universitat (J. PIJOAN, Com cada any! Els escàndols universitaris, "La Veu de Catalunya", 4-X-1905).
- 16- Empra el primer terme en la carta de 30 de setembre de 1902 a Rossend Serra i Pagès (MEDINA, ROVIRA, eds. Cartes..., ed. cit., p.55):

"Hi ha aquí una Revista de cuyo nombre etz. que no és però serà gràcias al denuedo d'uns que ns hi posem y a la colaboració d'en Romaní y Puigdengolas, Maragall, Rubió y Lluch, vostè y altres que no cito. Això durà tendèncias a la revista-llibre y ho farem anar un xich en sèrio."

El segon apareix en la Salutació del primer número (15-I-1903, p.1):

"Fins ara han dut tot el pes de nostre gran desvetllament els setmanaris, que per son escàs tamany y sa propensió exagerada al conreu de l'actualitat permeten només la nota apuntada febrosecament, la condensació feta a las palpentas. La pausa ab què s'escriuen la monografia, la novela, el poema són gayrebé desconeguts en nostras publicacions, qu.han de donar literatura a dossis. Aqueixa és la rahó de nostra Revista fascicle."

Ràfols constata la originalitat del model en afirmar que "els seus nodrits quaderns iniciaren entre nosaltres un nou tipus de revista literària apte per a la publicació de llargues conferències i de novel·les curtes de vegades en un sol número" (RAFOLS, op. cit., p.273.

- 17- És quan comenta a Bofill i Mates que a partir d'octubre de 1902 el butlletí passarà a ser quinzenal. Vid. supra., capítol 2, nota 114. Una altra prova del parentesc entre "Catalunya" i el projecte fallit per a la reestructuració de "Montserrat" és el propòsit del butlletí d'editar Tradicions i fantasies de Costa

i Llobera en encetar la nova etapa. Així ho confessa el mateix Costa el 6 d'octubre de 1902 en carta a mossèn Alcover (Francesc de B. MOLL, ed., Epistolari de Miquel Costa i Llobera a Antoni Mª Alcover, "Randa", núm.12, 1981, p.159). El llibre, però, acaba essent el primer regal de "Catalunya" als seus subscriptors.

- 18- En realitat sumen quaranta-tres volums perquè els tres darrers de 1904 són dobles.
- 19- Algunes dades tècniques: format de 230x160mm., nombre constant de quaranta-vuit pàgines (amb una numeració que preveu l'enquadrernació semestral), trenta cèntims per exemplar i subscripcions a dues pessetes i mitja per trimestre.
- 20- També cal mencionar les addendes afegides als números set i vuit, en les quals, fora de numeració i amb paper diferent, s'insereixen quatre fulls amb comentaris apareguts a la premsa amb motiu de la publicació de Tradicions i fantasies de Miquel Costa i Llobera, primer volum de les Edicions "Catalunya".
- 21- Actualitats, "Catalunya", núm.6 (31-III-1903), p.282. Segons Albert Manent el tiratge de les revistes carnerianes és de mil a dos mil exemplars i la clientela no és "l'alta burgesia i poc la petita burgesia, sinó més aviat els mateixos escriptors i els lletraferits escampats arreu del país" (MANENT, Josep Carner..., op. cit., p.121).
- 22- VALLÈS, Records..., art. cit., p.100:

"«Catalunya», dins la modèstia dels seus mitjans, des d'aquells caus tenebrosos i estimats on tingué successivament instal·lada la seva redacció -un laberíntic departament de la casa de la Canonja, i els soterranis d'una fàbrica- entre núvols, adés de pols històrica, adés de pols blanca de productes alimentaris, anà complint la tasca que s'ha-

via proposat i que explainava breument al seu programa previ."

La redacció és, fins a finals de 1904, a la casa de la Canonja de la plaça de la Catedral i al soterrani de la fàbrica de pasta de sopa de Jaume Figueras. L'administració es troba situada al carrer Cardenal Casañas núm.4 (la casa Hoyos i Esteva de Claudi Hoyos, un dels protectors del grup, el qual contracta una bona part de la propaganda de la revista).

23- El format disminueix lleugerament (oscil·la sobre els 215x145mm.); els volums són més extensos i ja no estan pensats com a fascicles per enquadernar; el preu és de cinquanta cèntims; la subscripció també s'encareix (cinc pessetes trimestrals a Barcelona, sis a fora i dotze francs a l'estranger); i el nombre de pàgines és irregular (entre 130 i 150).

24- Dedicat als Jocs Florals d'Olot. També hi ha en apèndix diversos poemes a la Mare de Déu amb motiu del cinquantenari de la proclamació del Dogma de la Concepció Immaculada de Maria.

25- Al final del número vint-i-vuit, per exemple, s'anuncia que el proper monogràfic serà dedicat als romàntics i es dóna una llista de col·laboradors. A l'hora de la veritat el catàleg d'autors és un altre, amb poques coincidències.

26- Aprofiten la circumstància per inserir una nota humorística (Informació, "Catalunya", núm.28, abril 1904, p.145):

"Molt s'estranyaran de que sia consagrat als Jochs el número d'abril, però nosaltres no som formalistes; y a conseqüència del retard periòdic que fins ara ha tingut el CATALUNYA (d'aquí en endavant ja ho evitarem) la posteritat admirada ens donarà nom de intuitius y de profetes a l'arribar a n'aqueix número."

Inclou, a més, el poema Un aplech de Joan Llongueras signat el quinze de maig, senyal que en aquesta data la redacció ni tan sols no ha tancat la rebuda d'originals. El febrer d'aquest any ja s'excusen de la demora en nota a "La Veu de Catalunya" (6-II-1904).

27- Informació, *ibid.*, p.155:

"A correueta tinch de donar compte de moltes sessions musicals, interessants per diferents conceptes, celebrades des de ma darrera crònica fins al dia present, un xich avansat respecte a la data de sortida d'aqueix número de CATALUNYA, car essent l'actualitat l'objecte de les presents pàgines de color, no hi ha rahó per a que aquexes noves musicals seguixin l'enderreriment cronològich de ses companyes les belles pàgines blanques, no subjectes al ritme de lo accidental y exposat a passar de moda."

28- Informació, "Catalunya", núm.35-36 (novembre-desembre 1904), p.137.

29- Es conserva el format, però el nombre de pàgines es redueix (seixanta-quatre, permanentment). No es recupera la idea del fascicle, per la qual cosa les numeracions són independents una de l'altra. Els preus es mantenen i no s'esmenten les condicions de subscripció a l'estranger.

30- El local de la casa de la Canonja on es reuneix l'equip de "Catalunya" durant els primers temps és compartit amb Jaume Llongueras i Francesc Galí, que hi tenen un taller artístic del qual la revista fa propaganda en diverses ocasions. Vid. Tomàs GARCÉS, Conversa amb Bofill i Mates, "Revista de Catalunya", VII (1927), p.27.

31- Així es dedueix de la correspondència amb Rafael Masó. En la carta de 22 de març de 1904 li demana material gràfic per a la revista.

32- Actualitats, "Catalunya", núm.6 (31-III-1903), p.282.

- 33- "Catalunya", núm. 35-36 (novembre-desembre 1904), p. 139.
- 34- L'únic que en queda una mica més desvinculat és Adrià Gual. No és estrany, però, que se'l respecti, pels mateixos motius que és ben vist com a autor teatral modern.
- 35- Així ho indica Bofill a GARCÉS, art. cit., p. 27. Segons carta de 19 de gener de 1905 del mateix Bofill a la seva futura esposa, "*are els de «Catalunya» ens reunim (si tenim temps) els dilluns i dijous als 4 gats, hont hi ha. l Círcol de Sant Lluch. Tenim una confortable y hermosa sala a la nostra disposició.*" Per altra banda, l'administració es trasllada al carrer Trafalgar núm. 61 i passa a mans de Josep Castanyer, amic de tots ells. La correspondència ha de dirigir-se al carrer de la Universitat núm. 7, adreça de l'impressor. En l'últim número, de trenta de maig de 1905, s'indica que l'administració passa a mans de Manuel Duran, carrer del Bruch núm. 95, botiga. El trasllat és per encarregar-se de la distribució de les publicacions una vegada desapareguda la revista.
- 36- La majoria d'estudiosos donen el càrrec per suposat. Només Loreto Busquets en desconfia en afirmar que Literatura patrícia és "*un bon article publicat a la revista "Catalunya" a l'època que Carner n'era director*" (BUSQUETS, pròleg a Escrits inèdits..., op. cit., volum I, p. 59).
- 37- Actualitats, "Catalunya", núm. 11 (15-VI-1903), p. 517.
- 38- Actualitats, "Catalunya", núm. 18 (30-IX-1903), p. 286. També en la correspondència particular. El nou d'octubre escriu a Serra i Pagès i li comunica la decisió:

"En resposta a sa derrera carta rebuda ab considerable retraso dech dir-li, ay! que jo

ja no sóch al «Catalunya». No obstant, ja parlaré de l'assumpte a l'actual Dr., qu'és molt amich meu."

No hi ha constància de qui podria ser aquest nou director que esmenta.

- 39- "R. MONTANER" [VALLÈS], Música, "Catalunya", núm.20 (30-X-1903), ps.373-374.
- 40- Actualitats, "Catalunya", núm.21 (15-XI-1903), p.431.
- 41- "*Nostre director se n'és anat a passar una mesada a sa Illa daurada de Maylorca*" ("R. MONTANER", [VALLÈS], Música, "Catalunya", núm.23, 15-XII-1903, p.513). No pot ser ningú més que ell, tenint en compte l'interès permanent de Carner per l'illa i que "La Veu de Catalunya" publica un article seu el 21 de gener de 1904 titulat De l'illa daurada. La carta a Serra i Pagès de 18 de desembre ofereix noves dades que corroboren que torna a ser-ne responsable (vid. infra., p.339).
- 42- Fins i tot s'ofereixen descomptes als subscriptors per a l'adquisició de L'idil.li dels nyanyos.
- 43- Els atacs des de "Joventut" s'adrecen en tot moment vers la seva persona. Igualment succeeix amb la carta enviada per Lluís Millet per queixar-se d'algunes apreciacions del crític musical (Informació, "Catalunya", núm.35-36, novembre-desembre 1904, p.122) i amb el reconeixement d'Adrià Gual a propòsit de la publicació de Blancaflor (Adrià GUAL, Al Sr. Joseph Carner, "Catalunya", núm.27, març-1904, ps.87-90).
- 44- Així ho confessen Joan Rosselló amb motiu de Diada d'hivern a Vallsecorrada ("Catalunya", núm.25, gener 1904, p.8) i Joan Llimona en el seu assaig sobre Vayreda (En Joaquim Vayreda, "Catalunya", núm.35-36, novembre-desembre 1904, p.58). El pròleg de Llimona és ben explícit: